

Tarihte bugün

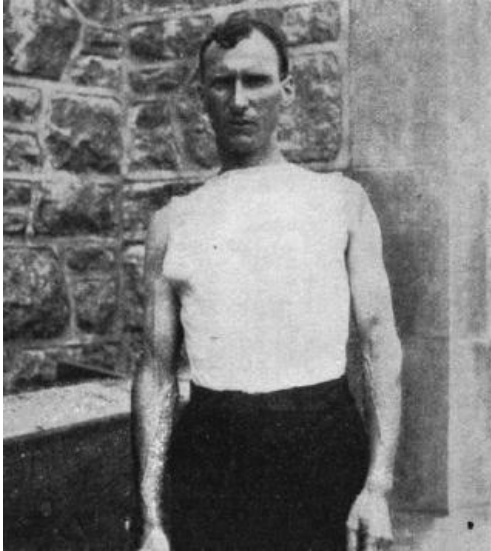
17 Ocak 1966: ABD'nin B-52 bombardıman uçağı havada tanker uçağı ile çarpıştı ve 4 hidrojen bombası İspanya sahiline düştü ama patlamadı.

DOPİNG: 2700 YILLIK KÖTÜ ALIŞKANLIK

Olimpiyatlar, Yunanistan'da M.Ö. 776'da başladı ve doping o dönemde çıktı. Olimpiyatlarda 1900'lerden sonra kokain, amfetamin ve steroidler kullanıldı.

Eski Çağlarda Doping

Bilinen en eski doping yapma adetinin Yunanlılar tarafından başlatıldığı kabul ediliyor. Yunanistan'da M.Ö. 776'da başlayan olimpiyat yarışları önemli bir etkinlikti. Değeri yüksek ödülleri kazanmak için sporcular, o dönemde doping yapmaya başladı. Doping normal sayılırdı ama atletler, kendi doping reçetelerini diğerlerinden gizlerdi. Yunanlı atletler olimpiyat öncesinde aşırı miktarda et yer, halüsinojen bitkisel ilaç alıp şarap içerdi. Yunanlı savaşçılar ve atletler, acı hissini azaltmak için afyon da kullanırdı. Afyon, haşhaş kapsülü çizilince sızan sıvıdır. Romalı gladyatörler ise bal ve halüsinojen bitkilerle doping yapardı. Kuzey Avrupalı Viking savaşçıları da cesaret kazanmak için halüsinojen mantarları toplayıp yerdi. Halüsinojen mantarlar; psilocybin ve psilocin içerdikleri için insanın farklı bilinç düzeylerine geçip hayal görmesine neden olur. Bu mantarların bazıları LSD adlı uyuşturucu içerdiği için kullanımı yasak ve tehlikelidir. Çavdarmahmuzu adlı halüsinojen mantar, ölüme neden olabilir.

1904'te striknin ile doping yapan maratoncu Thomas Hicks

1800-1900 Yılları Arasında Doping

İngiltere'de 1800'lerde yürüme yarışları çok ilgi çekiyor ve binlerce insan yüzlerce kilometre yürüyordu. A. Wood adlı yarışmacı 1807'deki yarışta 24 saat

uyanık kalmak için afyon aldığını açıklamıştı. O dönemde afyon serbestçe satılırdı. ABD’de 1899’da yapılan 1,6 kilometrelik bisiklet yarışında dünya birinciliğini M. Taylor kazanmıştı. Taylor’un katıldığı 6 günlük bisiklet yarışlarından birinde, doktoru ona rahat nefes alması için nitrogliserin verdi. Günümüzde “trinitrin” adıyla bilinen bu kalp ilacının, doping amacıyla aşırı miktarda alınması tehlikelidir ve halüsinasyon görülmesine neden olur. Taylor, yarışta aldığı nitrogliserin nedeniyle hayal gördü ve “peşimde eli bıçaklı adam var bırakıyorum” diyerek yarıştan çekildi. ABD’de 1904’te yapılan Yaz Olimpiyatı’nda T. Hicks adlı koşucu yarışta zorlanınca, antrenörü ona “striknin” enjekte etti ve kanyak içirdi. Hicks, yarış sonunda kendinden geçti ve ölümden zor kurtuldu. O dönemde striknin, kafein, eroin, kokain ve amfetamin doping amacıyla sıkça kullanılırdı. Striknin, Hindistan’da yetişen kargabüken ağacının tohumundan elde edilir ve hücre yapısını bozarak ölüme neden olur. Striknin fare zehrinde kullanılır, geçmişte sokak köpeklerinin itlafı için de kullanılırdı. Atletizm yarışmalarında doping yapılması 1928’de yasaklandı.

II. Dünya Savaşı’nda Hitler’in askerlere dağıttığı Pervitin adlı amfetamin hapi

Hitler, Doktorların Esirlerde Denediği Steroidleri Kullandı

Steroidler, birbirine bağlı 4 halkadan oluşan karbon iskeletli lipidlerdir. Farklı yapılara ve etkilere sahip yüzlerce steroid var. Testosteron, östrojen ve kolesterol gibi hormonlar dışında, bir de sporcuların doping amacıyla kullandığı “anabolik steroidler” vardır. Doping amaçlı steroidler, vücutta erkeklik hormonlarını taklit ederek hücre içinde protein sentezini artırır. Bu yolla kasların gelişmesi sağlanır. İlk kez 1930’da sentezlenen bu steroidler, kanser ve AIDS tedavisinde kullanılıyor. Doping amacıyla kullanılmaları yasak olduğu gibi, karaciğerin ve kalp kasının zarar görmesine ve hormonal denge

bozukluğuna neden olurlar. Alman doktorlar, steroidleri esirler üzerinde denedikten sonra Hitler'in kullanımına sundu. Hitler'in doktoru ona çok sayıda ilaç ve erkeklik hormonu testosteron enjekte ederdi. Amfetamin adlı uyuşturucuyu da kullanan Hitler, günde 20 den fazla ilaç alırdı. Amfetamin nedeniyle Hitler'in kollarında, parkinson hastaları gibi kontrolsüz hareketler gelişti. Hitler'in, savaşta güçlü ve saldırgan olmaları için askerlerine de testosteron verdirdiğine inanılıyor.

Dinitrofenol adlı doping ilacı nedeniyle 2013'te yaşamını kaybeden milli sporcu Şahin İrencin

II. Dünya Savaşı'nda Askerlere Amfetamin Verildi

Amfetamin, 1893'te sentezlenen ve halüsinasyon yapan bir maddedir. Alkolizm ve depresyona karşı ilaç olarak kullanıldı, ama bağımlılık yaptığı için 1970'te yasaklandı. II. Dünya Savaşı'nda askerlere amfetamin verilerek yorgunluk hissetmemeleri sağlandı. O yıllarda satışı serbest olduğu için amfetamin, Almanya'da Pervitin adıyla üretilip askerlere verildi. Amfetamin orduda "tankçı çikolatası" ve "havacıların çikolatası" adları ile anılırdı. Alman askerlerine 35 milyon 3 miligramlık Pervitin hapı dağıtılmıştı. İngilizler, askerlere savaşta 72 milyon amfetamin hapı dağıttı. Japonya'da, amfetamin hapları "Hiporon" adıyla piyasaya çıktı ve savaş sırasında 1 milyar hap üretildi. Kamikaze pilotları, intihar uçuşu öncesinde bu hapları alarak ölüme gitti. Savař sonrasında ise çok sayıda sporcu, amfetamin alarak karşılaşmalara katılmaya başladı. Danimarkalı K. Jensen, 1960 Olimpiyatı'nda aniden bisikletinden düşüp ölmüştü. Yapılan otopside amfetamin aldığı belirlendi. İngiliz bisikletçi T. Simpson, 1967'de yapılan Fransa Bisiklet Turu'nda, amfetamin alıp üzerine de kanyak içince öldü. Uluslararası Olimpiyat Komitesi, 1967'de dopingi yasakladı. Komite, 1968'de Grenoble Kış Olimpiyatı ve 1968 Mexico City Olimpiyatı'nda ilk kez doping kontrolü yaptı. İsveçli pentatloncu H. G. Liljenwall, Mexico City Olimpiyatı'nda doping nedeniyle diskalifiye edildi. Kentucky'de 1968'de yapılan at yarışında yapılan kontrolde, dopingli bir at diskalifiye edildi.

Münih'teki 1972 Olimpiyatı'nda dopingli 7 sporcu diskalifiye edildi. Montreal'de yapılan 1976 Olimpiyatı'nda dopingli 11 atlet diskalifiye oldu. Seul'deki 1988 Olimpiyatı'nda Kanadalı koşucu B. Johnson amfetamin aldığı belirlenince diskalifiye oldu. Ardından 1993'te de doping yapınca spordan ömür boyu men edildi. ABD'li L. Armstrong, 1999-2005 yılları arasında Fransa Bisiklet Turu'nu 7 kez kazandı. Doping yaptığı belirlenince 2012'de bu unvanları iptal edildi.

Vücut geliştirme sporcumuz Şahin İreçin, doping nedeniyle 15 Ekim 2013'te yaşamını kaybetti. Sağlık ve başarının sürekliliği için dopingden uzak durulmalı.

Prof Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü